

Ցարական գինն է . . . 130 դր.
Վեցամսեայ . . . 70 "
Եռամսեայ . . . 40 "
Մեկ անուշուր մտղն 3 դր. անուշ.
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին
եւ 16 ին կը սկսին :

Դուրս երթալիք լրագրներուն համարու
ճախերը անողին վրայ է :
Լրագրոյս վերաբերեալ համայն կամ որ
եւ ինչ գրութիւն, խմբագրին պիտի
ուղղուի . եւ ասոնց համարում ծախս
քը խրկողն վրայ է :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԱՅՏ

Այսպէս, հինգշաբթի, չոր կայսերը մեզ
համար զոց ըլլալուն պատճառաւ՝ լրագ-
րոյս հրատարակութիւնն այսօրու ընէ ը-
նելու կը պարտաւորինք :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԱՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 8 ԱՊՐԷԼ

Եւրոպայէն այս շաբթու եկած հե-
ռագրական լուրերը՝ ոմանք պատերազմա-
կան ոմանք խաղաղական են : Պատերազ-
մականները գրեթէ միշտ փարիզէն, թու-
րքիէն ու Ալեքսանդրիայէն կուգան, խաղա-
ղականներն ալ՝ Լոնտոնէն, Պէրլինէն
ու Ֆեդերատիվիէն, ուր՝ ինչպէս յայտնի է
արդէն մեր արգոյ ընկերոջոց, պատե-
րազմին առաջին տանկէն համար ամեն
փոյթ եւ ծանր ի դորձ կը դրվին կառավա-
րութեանց կողմանէ :

Սոփոթական ճամբով եկած լուրերը՝
որ աւելի հին են առաւել պատերազմական
են : Ըրագրներուն խօսքին նայելով, տե-
րութիւնները որչափ որ հաւանութիւն
տուած են դեպքանաժողով ընելու, այ-
սու ամենայնիւ դեպքանաժողովին բաց-
մանը վերաբերեալ քանի մը երկրորդա-
կան կէտերու վրայօք չեն կրցեր համա-
ձայնի :

Պէրլինի իշխանական լրագրին խօս-
քին նայելով, դեպքանաժողովին որոշե-
լիք նիւթերը պիտի ըլլան՝ 1⁰ Լոնտոնի
ու Ստամբուլի մէջ պատերազմ չբաց-
վելու միջոցները փնտրելու . 2⁰ Լոնտ-
ոնի տէրութեան Խաղաղ մէկ քանի տե-
րութեանց հետ ըրած առանձին դաշ-
նադրութիւնները փերցունելու ու անոնց
տեղը դաշնակցութիւն մը հաստատելու
տալով ըստ տէրութեանց մէջ . 3⁰ Լո-
նտոնի դանաշան տէրութեանց մէջ միա-
ջրեւել պէտք եղած բարեկարգութիւններ
ընելու վրայ խորհելու եւ Հռոմի երկիրնե-
րէն օտար զօրութիւնները դուրս հանե-
լու որոշում ընելու : Խաղաղ դանաշան
տէրութիւնները ժողովին մէջ երեւոյթ
խաններ պիտի ունենան ըլլալիք խոր-
հուրդներուն մասնակից ըլլալու համար
բայց քուէ չպիտի ունենան :

Լոնտոնի պայմանը կերելի որ ի-
տալական տէրութեանց ընդունելի չէ եւ
զեր . վասն զի կը հաստատեն թէ Հռո-
մի պապը իմացուցեր է որ ինքը չուզեր
երեսփոխան խրկել տէրութեանց դեպ-
քանաժողով, եւ իր տէրութեանը նկատ-
մամբ ըլլալիք որոշումները չմտնուիր :
Այսպէս թէ Լոնտոնի կառավարութիւնն
ալ նոյն մտքին վրայ է : Թուրքիայի,

Բարսալի եւ Սոփոնայի զօրութիւն-
ներն ալ չեն ուզեր եղեր յառաջունել
ինքզինքնին պարտաւորել դեպքանաժո-
ղովին իրենց համար ընելիք որոշումներն
ընդունելու :

Գանք Ստամբուլի : Լոնտոնի
թիւնն ալ կը պահանջէ որ դեպքանաժո-
ղովին մէջ ինքն ալ քուէ ունենայ մեծ
տէրութեանց հետ՝ ինչպէս որ ասիւ ա-
ռաջ եղած դեպքանաժողովներուն մէջ
ունեցաւ : Երեւելիս պատերազմին մաս-
նակից բոլորուն համար որուն մէջ ամեն-
ւին շահ մը չունեն : Լոնտոնի ալ աստիկ
դէմ կ'ենայ Ստամբուլի այս պահանջ-
մանը եւ մասնաւոր կը պահանջէ որ Ստ-
ամբուլի գերեւորական պատրաստութիւն-
ները դադարեցնեն եւ խաղաղութեան փա-
մանակ ունեցած զօրքերէն աւելի ուշադ-
րօք ժողոված է նէ արձակ : Գաղղիա
ալ ընդ հակառակ կը պահանջէ կրօնն որ
Ստամբուլի եւ միւս բոլոր խաղաղական տե-
րութիւնները քուէ ունենան դեպքանա-
ժողովին մէջ, եւ Լոնտոնի ալ Ստամ-
բուլի հետ իր գերեւորական պատրաստու-
թիւնները դադարեցնեն դեպքանաժողովին
բացվելէն առաջ :

Լոնտոնի տէրութեան իշխանական
ընկեր մ'ալ կ'աւելցնեն կրօնն Լոնտոնի
պահանջելով որ Խաղաղ մէկ քանի տե-
րութեանց հետ ըրած առանձին դաշնադ-
րութիւններուն չգաղթել, եւ մասնաւոր
անոնց հաստատ մնալուն համար մինչեւ
որ երաշխաւորութիւն չտրվի իրեն, անոնց
վրայ քննութիւններ ըլլալուն չհամար :

Հաւանք են Եւրոպայի վերջին
ըրագրներուն բերած լուրերը, որոնք
ինչպէս կը տեսնուին խաղաղութեան հա-
տատ մնալուն հաւանականութիւնները
բոլորովին կը տկարացնեն :

Օգնուորական պատրաստութիւն-
ները վերջին լուրերուն նայելով՝ ան-
դադար փութով կը շարունակեն Գաղ-
ղիոյ, Լոնտոնի, եւ Ստամբուլի մէջ :
Գաղղիոյ մէջ պատերազմական անօրե-
նութիւնները եղած լմացած են կրօնն եւ
գերեւորական հրամանատարներն ալ ար-
դէն ընտրված : Երկու մեծ բանակ
պիտի ունենայ Գաղղիա, մէկը Խաղաղ
կողմը՝ Երեւելի լեռանց տակ, եւ միւսը
Պէրլինի կողմը՝ որ Ռեյնի բանակ պիտի
կոչվի : Լոնտոնի տէրութեան մէջ ինչ
մասնաւորութիւնը կայարը պիտի ընէ ան-
ձամբ : Լոնտոնի գաղ իւրաքանչիւր մալ
կը պատրաստուի Պէրլինի զօրապետին
հրամանին տակ, եւ այս ալ պահանջ
բանակ պիտի ըլլայ : Լոնտոնի բաւ-
նարան զօրքերն արդէն պատրաստ են ծա-
րայ ելելու իրենց ամեն սպառազինու-
թեամբն ու միջոցներով :

Պէրլինի նաւարանը սպասող նաւա-

խուրքին մէկ մասն հրաման խրկվեցաւ
որ թու ընէ իր ծայ :

Լոնտոնի տէրութեան ալ Խաղ-
ղայի ամեն կողմը ահազին զօրութեամբ
ամրացուցած է եւ բոլոր պատերազմական
միջոցները ձեռք առած : Երկու հարիւր
հազար զօրք ունի Խաղաղ մէջ :

Ստամբուլի պատրաստութիւններն
ալ չափազանց մեծ են իր ընդարձակու-
թեանն ու ժողովրդեան թուոյն նայե-
լով : Հարիւր յիսուն հազար զօրք ու-
նի արդէն պատրաստ եւ հեռաշահ ալ
աւելցնելու վրայ է :

Լոնտոնի տէրութեան պատրաստութիւն-
ներուն նայելով, թէ որ զժողովարար
պատերազմ բացվի, նման չունենում
աւելում եւ արիւնհեղու թիւն պիտի ըլ-
լայ Խաղաղ մէջ : Լոնտոնի երեւելի քա-
ղաքաբնակները չեն կրնար հիմաւորել
կրօնն պատերազմին ունենալիք ընդար-
ձակութիւնը, փորձանք եւ հետեւանք
ները : Լոնտոնի պատճառաւ որ Եւրոպայ
եւ Բուսիոյ տէրութիւնները սրտի մը-
տօք կաշխատին դժուարութիւնները խա-
ղաղական ճամբով լուծելու, եւ երանի թէ
յաջողեն :

Ռուսիոյ կառավարութիւնը՝ առա-
ջարկեալ մեծ դեպքանաժողովին համար
իրեն երեսփոխան անուանելէ արտաքին
գործոց պաշտօնային Սերգեյեւի իշխանը
որ ապրիլ 9ին Ռեյնի պատերազմին ճամբայ
պիտի ելլէ :

Փարիզէն Պէրլինի իշխանական լրագ-
րին զրկած նամակի մը խօսքին նայե-
լով, Սերգեյեւի իշխանը Վ. Լեքսոն-
զըր կայսեր կողմանէ յատուկ պաշտօնով մը
ուղղակի փախչ պիտի երթայ Ա. Կար-
լին կայսեր հետ տեսնուելու :

Եւրոպայի կառավարութեան պաշ-
տօնայինները հասարակաց խորհրդարանը
Օգոստէն ետեւ լուծելու որոշումներն ծա-
նուցին երկու խորհրդարաններուն : Լորա
Բալմֆրէ ընկալած իր կառավարութեան
այս ըրած որոշումը ըսելով թէ Լոնտոն-
թեան օրինադրին վրայ եղած վիճարա-
նութիւնը կառավարութեան ինքիւր պէտք
չէ ընելին, վասն զի կառավարած գործոյ
մը համար կշտամբանք մը կամ անվստա-
հութիւն մը չէր նշանակել կառավարու-
թեան պաշտօնակից գէմ : Եւրոպայի
զարանին անդամաց ընդունութիւնը մինչեւ
յոյ լիս պիտի տեսնուի, որով ժամանակիս
քաղաքական կարեւոր ինքիւններուն վը-
րայ Եւրոպայի խորհրդարանին սպասված
տեղեկութիւնները կը դադարեն քանի
մը ամիս : Լոնտոնի ամենայնիւ Լորա Բալ-
մֆրէին իմացուց թէ խորհրդարա-
նը լուծվելէն առաջ խաղաղական խնդրոյն
վիճակին վրայ հարցումներ ունի ընելիք

կառավարութեան պաշտօնակիցներուն :

Ստամբուլի կառավարութեան ար-
տաքին գործոց պաշտօնակից Բալուր
կոմսը շրջաբերական ծանուցադիր մը խը-
կեց եւրոպայի բոլոր տէրութեանց քով
գտնովոյ Ստամբուլի դեպքանաժողովին :
Յիշեալ շրջաբերականին նիւթը հետեւ-
եալ երեք զրկանքն էր :

Լ. Բալուր կոմսը՝ Խաղաղ խըն-
դիրը լուծելու համար Ռուսիոյ առաջար-
կած տէրութեանց ժողովին մէջէն Ստա-
մբուլի անունը դուրս մնացած ըլլալուն
վրայ զարմանալով ու ցաւելով կը բողո-
քէ : Այլ յիշէ որ Ստամբուլի Կարմալա-
տեղադրին մէջ ամենեւին շահ մը չունե-
նալով՝ դաշնակից տէրութեանց գերեւոր-
ական գործողութիւններուն մասնակից
եղաւ՝ մարդ եւ աստի չնկայելով, եւ իր
այս գործակցութիւնը երեք չորս հազար
մարդու եւ յիսուն միլիոն ֆրանքի նըս-
տաւ իրեն : Ռուսի հաստատութեամբ
համոզված է Բալուր կոմսը թէ Ստա-
մբուլի տէրութիւնը Երեւելի պատե-
րազմին ետեւ Փարիզի մէջ խաղաղու-
թեան դաշնադրութիւնը չնկալու համար
եղած տէրութեանց ժողովին մասնակից
ըլլալով, եւ ետքն ալ Գանուբեան իշ-
խանութեանց վիճակը կարգի դնելու հա-
մար եղած դեպքանաժողովներուն մաս-
նակից ըլլալով, որոց ըրած կարգադրու-
թիւններուն մէջ ամենեւին շահ մը չունե-
նէր, ասով անհակառակելի իրաւունք մը
ստացած է իր կարծիքը տալու եւրոպա-
կան հինգ մեծ տէրութիւններուն խոր-
հրդակցութեանը մէջ՝ երբ իր սեփական
գոյութեան շահը կայ գործին մէջ :

Լ. Բալուր կոմսը չէր տար համա-
ձայնիլ այն յառաջատես խորհրդածու-
թեան թէ, Ստամբուլի տէրութեանց փա-
ղովին մէջ ընդունվելու ըլլայ նէ, միւս
խաղաղական տէրութիւններն ալ ընդուն-
վել պէտք կըլլայ : Լոնտոնի տէրութեան
դէմ, Ստամբուլի ոչ միայն նախընթաց
նկատմունքներն յառաջ կ'ընէ որոշ-
մով ինքը իր դրացիներուն իրաւունք-
ներէն զատ յատուկ իրաւունք մը ըս-
տացած է, այլ եւ իր ներկայ զատ եւ
յատուկ կացութիւնը յառաջ կը բերէ որ
տէրութեանց ժողովը ըլլալու առաջար-
կութեանէն առաջ անցած անցքներուն մէջ
ունեցած է ինքը : Ռուսիա չէ թէ ինք-
նակամ յօժարութեամբ մը առաջարկեց
Եւրոպայի հինգ մեծ տէրութիւններուն
որ Խաղաղ ընդհանուր կացութեանը ըզ-
րադին եւ բնակչաց վիճակը լուծելու
միջոցներ փնտրեն : Վեճին սկզբնաւորու-
թեան կէտն է Ստամբուլի ըրած դաշ-
նադրութեան Լոնտոնի իրեն նկատմամբ բո-
նած կացութեանը դէմ, եւ Լոնտոնի
ալ նոյն դաշնադրութեան պատասխան Ստա-

Ի ՏՊԵՐԱՆԻ ՄԱՍԻՆ ԼՐԱԳՐԱՅ
Կ. ԳՕԼԵՍԻ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ